

KRISTINUSKON TULEVAISUUS SUOMESSA
– LEPPÄVAARAN SEURAKUNNAN
RIPPIKOULUNUORTEN AJATUKSIA
USKOSTA 2010-2013

Mikko Ahvenainen
Opinnäytetyö, kevät 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
Kirkon nuorisotyönohjaajan
virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Mikko Ahvenainen. Kristinuskon tulevaisuus Suomessa. Rippikoulunuorten ajatuksia uskosta Leppävaaran seurakunnassa 2010–2013. Kauniainen, kevät 2014, 37 sivua, 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Kauniaisten yksikkö, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Tämä tutkimus on toteutettu tekemällä kahdeksan kysymystä sisältävä kysely yhdeksällä Leppävaaran seurakunnan rippileirillä vuosien 2010–2013 aikana. Kyselyn tarkoituksena on myös antaa kuvaa siitä, millä tavalla ja missä määrin nykyajan nuoret uskovat? Kysely on monipuolinen ja se käsittelee nuorten uskomuksia ja ajatuksia Jumalasta, Jeesuksesta, rukouksesta, Raamatusta sekä kuolemanjälkeisestä elämästä.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli siis selvittää, millainen on nykypäivän suomalaisten nuorten uskonnollinen tilanne ja vastata seuraaviin kysymyksiin: Minkälainen on nykynuorten uskonnollinen ajatusmaailma? Onko uskonnolla tulevaisuutta maassamme? Mitä nykyajan nuoret ajattelevat uskonasioista?

Tässä opinnäytetyössä myös vertaillaan aikaisempia tutkimuksia tämän opinnäytetyötutkimuksen tuloksiin. Huomioitavaa on, että aikaisemmin tehtyjen tutkimusten tulokset poikkeavat monella tapaa tämän opinnäytetyön tuloksista. Tämän vuoksi tämä opinnäytetyö tuloksineen herättää kysymyksiä siitä, kuinka paljon kysymysten asettelulla voidaan olla vaikutusta itse tutkimustuloksiin?

Nuoret osallistuivat tähän tutkimuskyselyyn tunnollisesti. Neljän vuoden aikana tehtyyn nimettömään kyselyyn osallistui 200 nuorta, joista jokainen palautti vastauslomakkeen. Vastauksiin oltiin myös panostettu, sillä kaikista 200:sta vastauslomakkeesta vain kolmesta löytyi jokin muu vastaus kuin mitä vastausvaihtoehdoissa oli tarjolla. Näin ollen kyselyn tulosta voinee pitää melko luotettavana ja suuntaa antavana puhuttaessa nykynuorten uskonnollisuudesta ainakin pääkaupunkiseudun osalta.

Avainsanat: rippikoulututkimus, nuorten uskonnollisuus, uskonnon tulevaisuus

ABSTRACT

Ahvenainen, Mikko. The future of Christianity in Finland. Confirmation school participants' thoughts about faith in Leppävaara parish 2010-2013. Kauniainen, spring 2014, 37p., 3 appendixes. Diaconia University of Applied Sciences, Kauniainen Unit, Degree: Bachelor of Social service. Option in Christian youth work.

This research is based on a questionnaire consisting of eight versatile questions and it was conducted in 2010-2013 in Leppävaara's parish confirmation camps. The research focuses on the way young people view God, Jesus, praying, the life after death and the Holy Bible.

The aim of the questionnaire was to answer the questions: How youngsters view religion/ spirituality and how they interpret these subjects? Does religion have a future in our country?

I also use this opportunity to compare my research with researches done by others in previous years. It is noteworthy that the results of previous years discorrelate on some subjects clearly from the answers I recieved. Thus this study raises questions on how much the phrasing of questions can affect to the research results.

The response rate was high. Anonymously answered questionnaires during the four years had 200 participants and no one returned an empty sheet. This high number provides me a confidence that with the answers a trustworthy picture of how young people view religion can be created.

The keywords: confirmation school study, religiosity of young people, the future of religion

Sisältö

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Rippikoulun taustat ja suosio	6
2.2 Rippikoulun tavoitteet	7
2.3 Rippikouluprosessi Leppävaaran seurakunnassa	9
2.4 Rippikoulun onnistumisen kannalta tärkeitä asioita	10
2.5 Rippikouluun liittyviä aikaisempia tutkimuksia	11
2.5.1 Rippikoulun vaikutus uskonnollisuuden kehittymiseen.....	11
2.5.2 Rippikoulun vaikutus nuoriin eri maissa.....	13
2.6 Muita uskontoon liittyviä tutkimuksia	15
2.6.1 Uskonnollisuuden vähentyminen Suomessa	15
2.6.2 Uskonnollisuuden muutos muualla Euroopassa.....	16
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
3.1 Kyselyn suunnittelu.....	18
3.2 Kyselyn käytännön järjestelyt	20
3.3 Nuorten tunnollinen osallistuminen kyselyyn.....	21
4 TUTKIMUSTULOKSET.....	23
4.1 Johdantoa kyselyn tulosten ymmärtämiseksi	23
4.2 Kysymys 1. Uskotko Jumalaan?	23
4.3 Kysymys 2. Uskotko Jeesukseen?.....	24
4.4 Kysymys 3. Rukoiletko?	25
4.5 Kysymys 4. Mihin joudut/ pääset kuoleman jälkeen?	26
4.6 Kysymys 5. Pääsevätkö taivaaseen?	27
4.7 Kysymys 6. Uskotko helvettiin?	27
4.8 Kysymys 7. Uskotko että Raamattu on... ..	28
4.9 Kysymys 8. Uskotko, että Raamatun tarinat ovat?	29
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
5.1 Oma hypoteesini tuloksista ennen ensimmäisen leirin tuloksia.....	31
5.2 Tutkimuksen tulosten pohdintaa	31
5.2.1 Miksi niin moni vastasi EOS?	34
5.2.2 Mahdolliset jatkotutkimukset.....	35
6 LÄHTEET	36
LIITE 1.	38
LIITE 2.	54
LIITE 3.	57

1 JOHDANTO

Olen ollut jo muutaman vuoden huolissani kirkon tulevaisuudesta Suomessa. Kuten luvussa kaksi kerron, useat tutkimukset ja tilastot todistavat sitä, kuinka sekä uskonnollisuus että luterilaisen kirkon jäsenmäärä laskee kovaa vauhtia maassamme. Jos kirkosta eroaminen ja uskonnollisuuden vähentyminen jatkuu samaa vauhtia, niin uskonto kuolee kokonaan maastamme ennen seuraavan vuosisadan alkamista. Onko tosiaan näin? Siihen halusin löytää vastauksen, joten halusinkin selvittää: Onko uskonnolla tulevaisuutta maassamme? Päätin siis omasta mielenkiinnostani tehdä tämän kyselyn.

Vaikka koko idea lähtikin vain omasta mielenkiinnostani, oli kuitenkin perusteltua tehdä tämä tutkimus, koska kuten luvussa kaksi todetaan, uskonnollisuus on selkeässä laskussa kaikkialla Länsi-Euroopassa ja senkin vuoksi on hyvä selvittää, miltä uskonnon tulevaisuus näyttää Suomessa. Tällöin paras mahdollinen tutkimuskohde on luonnollisesti nuoret. Tutkimukset muutenkin osoittavat, että nuoret uskovat muita ikäluokkia vähemmän (Gallup ecclesiastica 1999). Tämäkin osoittaa, että uskonnon asema ja merkitys saattaa olla jo lähitulevaisuudessa varsin heikossa asemassa. Ajattelin siis, että tämä opinnäytetyö voi antaa hieman näkökulmaa siitä, mihin suuntaan maamme on menossa uskonnollisuuden suhteen.

Olin viimeiset neljä kesää töissä Leppävaaran seurakunnalla, joten tällöin minulla oli loistava mahdollisuus päästä keräämään aineistoa erilaisten nuorten keskuudessa. Tavoitteenani oli saada vähintään sadan nuoren kyselytulokset, jotta otanta olisi edes jossain määrin luotettava eikä perustuisi liikaa sattumaan. Lopulta sain kuitenkin peräti 200:n nuoren vastaukset.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Rippikoulun taustat ja suosio

Rippikoulu on syntynyt alunperin uskonpuhdistuksen jälkeen vallinneella puhtasoppisuuden ajalla 1600–1800-luvulla. Rippikoululla haluttiin ylläpitää ihmisten puhtasoppista kristillisyyttä. Vähitellen rippikoulu alkoi kehittyä suuntaan, jonka tarkoitus oli opettaa ja kuulustella nuoria, jotka aikoivat osallistua ensimmäistä kertaa ehtoolliselle. Rippikoulua pidettiin myös vahvasti aikuistumisriittinä, joka esimerkiksi vielä satakunta vuotta sitten mahdollisti oikeuden muun muassa seurusteluun, tupakointiin ja alkoholin juomiseen. Siitä sai myös merkinnän virkatodistukseen, jota ilman sen ajan ihmisten olisi ollut vaikeaa pärjätä yhteiskunnassa. (Niemelä 2002, 7–8.)

Vielä tänäkin päivänä rippikoulun suosio on säilynyt vahvana. Rippikoulu ja konfirmaatio ovat edelleenkin edellytys siihen, että ihminen olisi täysivaltainen seurakunnan jäsen. Suomessa osallistutaan rippikouluun selkeästi suuremmalla prosentilla kuin muissa luterilaisissa maissa. Suomessa on 1970-luvulta aina 2000-luvulle asti pysynyt rippikoulun suosio yli 89%:ssä prosentissa. (Niemelä 2002, 8–9.) Kuitenkin viime vuosina rippikoulun suosio on laskenut noin 84%:iin. Rippikoulun käyminen antaa oikeuden kummin tehtäviin, oikeuden osallistua itsenäisesti ehtoolliselle, oikeuden kirkolliseen vihkimiseen sekä mahdollisuuden asettua ehdokkaaksi seurakuntavaaleihin. Toisaalta seurakuntavaaleihin ehdokkaaksi asettuvan tulee olla myös täysi-ikäinen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko.)

Omien kokemusteni mukaan yksi erittäin tärkeä osa rippikoulua on isosten mukana oleminen rippikoulussa. Rippikouluissa nuoret toimivat usein pienissä ryhmissä. Pienryhmillä on monta merkitystä. Toisaalta ne voivat kilpailla toisiaan vastaan kaikenlaisissa kilpailuissa, mutta pienryhmällä on myös hengellisen kasvun merkitys. Pienryhmillä on rippileirillä yleensä kerran päivässä Raamattutunti (Raamis). Isosen tehtävänä on vetää kyseiset tunnit nuorille. Isokset myös tekevät nuorille iltaohjelman, joka sisältää yleensä leikkejä, sketsejä, kisailua ja yhteislauluja. Yksi erittäin tärkeä isosen tehtävä on yksinkertaisesti vain olla nuorten kanssa ja toimia eräänlaisena leirin

isoveljenä/ isosiskona. Ollessaan läsnä rippikoulunuorten parissa isonen voi myös havaita, mikäli joku/ jotkut eivät ole ryhmäytyneet kunnolla ja tällöin isonen voi yrittää kannustaa heitä integroitumaan mukaan ryhmään ja olemalla heidän kanssaan.

Suurin osa seurakunnista järjestää isoskoulutusta, jonka kesto vaihtelee yleensä noin 20:stä 60:een tuntiin. Usein pisimmät isoskoulutukset kestävät käytännössä kaksi vuotta. Isoskoulutuksen pitkästä kestosta huolimatta lähes kolme neljästä koulutukseen osallistuvista suorittaa koulutuksen loppuun asti. Isoskoulutukseen osallistuu noin neljäsosa rippikoulun käyneistä. (Niemelä 2002, 20–21.) Kuitenkin alueelliset erot ovat suuria, ja olen huomannut, että pääkaupunkiseudulla isoskoulutukseen osallistuminen on vähäisempää kuin useissa maaseudun kunnissa.

2.2 Rippikoulun tavoitteet

Rippikoulun yleinen päätavoite on vahvistaa nuorta uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, vahvistaa nuoren rukous- ja seurakuntayhteyttä sekä edistää nuoren kasvua lähimmäisen rakkaudessa. Rippikoulu pyrkii myös opettamaan nuorille ensisijaisesti kasteen merkitystä. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 18.) Näin ollen rippikoulun opetuksen ja päätavoitteet voisi siis tiivistää Jeesuksen kaste- ja lähetyskäskyyn (Matt. 28:18–20) sekä rakkauden kaksoiskäskyyn (Luuk. 10:27).

Rippikoulun opetuksellinen kesto tulisi olla 80 tuntia. Opetus perustuu kolmeen osaan: elämään, uskoon ja rukoukseen. Jokaisella kolmella osalla on omat tavoitteensa (ks. Rippikoulun tavoitteet) Rippikouluun kuuluu aloitusjakso (6–12 tuntia), perusjakso (44–56 tuntia) ja päätösjakso (4–10 tuntia). Näitä ennen on myös seurakuntayhteys jakso (8–16 tuntia), jonka aikana nuorten on tarkoitus oppia, mitä on elämä seurakuntayhteydessä ja mitä kaikkea kirkko yleisesti ottaen tekee. Aloitusjakson tehtävä on saada rippikouluryhmä toimivaksi. Tämän lisäksi aletaan perehtyä jo kristinuskon ydinasioihin, kuten kasteeseen ja Raamattuun. Perusjaksolla käydään läpi kaikki rippikoulun pääasiat, kuten kolmiyhteinen Jumala, sakramentit sekä muut oleelliset uskoon liittyvät asiat.

Tämän lisäksi perusjaksolla käsitellään paljon nuoren elämään liittyviä asioita, kuten seksuaalisuutta, omatuntoa, arvoja sekä pyritään kehittämään nuoren rukouselämää esimerkiksi musiikin, kristillisten perinteiden opettelemisen, hartauksien ja ulkoläksyjen kautta. Päätösjaksolla pyritään sitten jäsentämään ja arvioimaan kaikkea opittua ja tietenkin aletaan valmistautua tulevaan konfirmaatioon. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 21–27.)

Rippikoulun opetus perustuu siis kolmeen osaan: elämään, uskoon ja rukoukseen. Opetus pohjautuu Katekismuksen oppeihin. Elämä osiossa pyritään muun muassa vahvistamaan nuoren omaa minä kuvaa, tuetaan nuoren kasvua kristittyinä, mietitään elämän arvoja ja nuoren kehitykseen liittyviä kysymyksiä. Usko osio puolestaan jakautuu kolmeen osaan: luomiseen, lunastukseen ja pyhitykseen. Näin ollen Jumala on tarkoitus oppia tuntemaan kolmiyhteisenä ja että jokainen Jumalan persoona: Isä, Poika ja Pyhä Henki ja niiden merkitys tulisivat nuorille tutuiksi. Usko osion tärkeimpiä teemoja on myös sakramenttien (kaste ja ehtoollinen) ja niiden merkityksen opettaminen. Rukous osio puolestaan pyrkii vahvistamaan nuoren omaa rukous- ja Jumalanpalveluselämää. Tähän osioon sisältyy myös rippikoulun musiikillinen puoli sekä tärkeiden rukousten (Isä meidän ja Herran siunaus) sekä Uskontunnustuksen oppiminen. Rippikoulun täytyy siis aina pitää huoli, että nämä oleelliset asiat opetetaan rippikoulun aikana. Muuten rippikoulu on kuitenkin suunniteltu siinä mielessä varsin joustavaksi, että jokaisen seurakunnan on annettu mahdollisuus miettiä myös paikallisesti tärkeitä teemoja. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 18–21, kaavio 2: rippikoulun tavoitteet ja perusrakenne, liite; rippikoulun tavoitteet ja niiden sisällöt.)

Rippikoulusuunnitelma ei siis kuitenkaan anna mitään tiettyä kaavaa siitä, miten rippikoulun tulisi edetä ja minkälaisien otsikoiden alle oppitunnit tulisi suunnitella. Rippikoulusuunnitelma painottaa enemmän käsiteltävän elämää, uskoa ja rukousta, sekä niiden nitoutumista toisiinsa. Yksi tapa, miten rippikoulun voisi toteuttaa, on edetä uskontunnustuksen järjestyksen mukaan nitoen niihin yhteen nuoren elämänkysymykset. Rukous puolestaan kuuluu automaattisesti jokaiseen oppituntiin. (Pruuki 2010, 106–107.) Tämä voi näkyä esimerkiksi siten, että päivän hartaudet perustuvat jotenkin päivän aikana käsiteltyihin teemoihin. Juuri tällaisella tavalla myös Leppävaaran seurakunnan

rippileirien ohjelmat usein suunnitellaan. (ks. Liite 3)

2.3 Rippikouluprosessi Leppävaaran seurakunnassa

Leppävaaran seurakunnassa rippikoulu etenee usein siten, että aivan aluksi tammikuussa järjestetään suuri tapahtuma kaikille rippikouluryhmille, jolloin jaetaan rippikoulupassit, annetaan alkuinfoa tulevasta rippikouluajasta, esitellään työntekijöitä ja toivotetaan nuoret tervetulleiksi. Kevään aikana puolestaan järjestetään muutama ryhmän tapaaminen, joissa esimerkiksi on opeteltu Raamatun käyttöä, jotta sitten itse rippileirillä ei enää tarvitsisi sitä opetella. Yksi kevään tapaamispäivä on ollut yleensä seurakuntapäivä nimellä kulkeva päivä, jolloin rippikouluryhmät kiertävät rasteja, joissa esitellään kirkon eri toimialoja, kuten diakoniatyötä, lähetystyötä yms.

Ennen leiriä järjestetään vanhempainilta ja viimeisellä nuorten tapaamisella ennen leiriä käydään läpi leiriä koskevia käytännön asioita, kuten monelta pitää tulla kirkolle lähtöamuna. Leiriohjelma on usein suunniteltu etenevän uskontunnustuksen mukaisesti eli ensin opiskellaan luomisesta ja Isästä, sitten Pojasta ja sovitustyöstä, ja sitten niiden jälkeen Pyhästä Hengestä, seurakuntaelämästä ja sakramenteista. (ks. Liite 3.) Leirin jälkeen ennen konfirmaatiota on aina konfirmaatioharjoitukset.

Monet seurakunnat tarjoavat myös teemarippikouluja. Useissa seurakunnissa on tarjolla esimerkiksi vaellus- ja laskettelurippikouluja. Myös Leppävaaran seurakunnassa on joka vuosi ollut tarjolla erilaisia teemarippikouluja ja esimerkiksi tulevana vuotena Leppävaaran seurakunta järjestää musiikki-, laskettelu-, ja pienryhmärippikoulun. (Leppävaaran seurakunta)

2.4 Rippikoulun onnistumisen kannalta tärkeitä asioita

Yksi erittäin oleellinen asia, joka rippikoulussa tulisi aina ottaa huomioon, on erilaiset oppijat ja varsinkin oppimisvaikeuksista kärsivät nuoret. Joillekin nuorille oppiminen normaaleissa luokkaolosuhteissa voi olla todella vaikeaa. Näin ollen rippikouluissa pyritään tarkoituksella tekemään oppitunneista mahdollisimman erilaisia ja monipuolisia. On tärkeää muistaa pitää välillä taukoja, ehkä keventää tunnelmaa tai vaikka soittamalla joku musiikkikappale väliin. Opetuksen ei tulisi olla pelkkää luennointia, vaan siinä tulisi säännöllisesti käyttää myös toiminnallisia tehtäviä. On myös tärkeää, että opetustila olisi paikka, jossa olisi mahdollisimman vähän mitään ylimääräisiä ärsykeitä, jotka saattavat viedä tarkkaavaisuushäiriöstä kärsivän nuoren ajatukset muualle. Erilaisia oppijoita täytyy tukea ja kannustaa jatkuvasti. Tällöin positiivisen palautteen antaminen on erityisen tärkeää. Rippikoulujen työntekijöistä nuorisotyönohjaajat arvioivat omaavansa parhaimmat valmiudet erilaisten oppijoiden suhteen. Kanttorit puolestaan arvioivat omat valmiutensa huonoimmiksi. Tämä näkyy myös opetuksessa ainakin siinä mielessä, että nuorisotyönohjaajat käyttävät muita ammattikuntia enemmän sellaisia opetusmenetelmiä, jotka edistävät erityistä tukea tarvitsevien nuorten oppimista. (Hynynen 2009, 215–223.)

Yksi tärkeä asia, joka tulisi ottaa huomioon, on tiedostaa se, että opetus pysyisi rippikoulun tavoitteiden mukaisina. Riskinä voi olla muun muassa se, että rippikoulun opettajilla saattaa olla niin sanottuja piilotavoitteita, jotka eivät välttämättä edistä rippikoulun oikeita tavoitteita. Opettajan ykköstavoite saattaa olla vain saada nuori mukaan isoskoulutukseen tai saada nuorelta/ nuorilta ihailua ja arvostusta. Opettajilla saattaa myös olla hyvin erilaisia päätavoitteita. Yhden opettajan päätavoite saattaa olla nuorten seurakuntayhteyden kehittäminen, toisella opettajalla ryhmähengen luominen ja kolmannella esimerkiksi nuoren minäkuvan vahvistaminen. Näin ollen on tärkeää, että opettajien olisi hyvä pohtia myös yhdessä, miten heidän tavoitteensa voisivat täydentää toisiaan. (Pruuki 2010, 94–95.)

Yksi asia, jonka rippikoulun työntekijät usein unohtavat, on sosiaalisessa mediassa tapahtuva rippikoulun jälkipuinti. Rippikoululaiset perustavat usein

omia ryhmiään muun muassa facebookiin. Tällöin isosten merkitys on tärkeä, sillä heidät usein kutsutaan mukaan kyseisiin yhteisöihin. Rippikoulun työntekijöidenkin olisi hyvä kuitenkin viettää aikaa sosiaalisen median parissa. Se avaa mahdollisuuden olla yhteydessä nuoriin myös rippikoulun jälkeen. (Koivisto 2010, 16–18.)

2.5 Rippikouluun liittyviä aikaisempia tutkimuksia

Rippikoulu on edelleen Suomessa melko suosittua, vaikka laskua on tapahtunut selkeästi. Rippikoulun suosio takaa kuitenkin sen, että 14–15-vuotiaat ovat yksi niistä ikäluokista, joista kuuluu eniten ihmisiä kirkkoon. Vuonna 2007 peräti 87,59% 14-vuotiaita ja 89,74% 15-vuotiaista kuului kirkkoon. Tätä isompia lukuja on vasta yli 83-vuotiaissa. (Innanen 2009, 365.)

2.5.1 Rippikoulun vaikutus uskonnollisuuden kehittymiseen

Tampereen seurakunnat tutkivat vuonna 2001 rippikoululaisten suhtautumista kristinuskoon ja uskomisesta Jumalaan. Nuorista 43% suhtautui kristinuskoon myönteisesti, 47% neutraalisti ja 10% kielteisesti. Vain 9% suhtautui erittäin myönteisesti, mutta toisaalta vain 2% suhtautui erittäin kielteisesti. Tyttöjen vastaukset hajautuivat enemmän kuin poikien ja peräti 52% pojista vastasi suhtautuvansa kristinuskoon neutraalisti. Sukupuolten väliset erot olivat Jumalaan uskomisen suhteen lähes olemattomat. Sekä pojista että tytöistä 42% ilmoitti uskovansa Jumalaan ainakin jossain määrin, 49% ei osannut sanoa tai epäili Jumalan olemassa oloa. Vain 9% molemmista sukupuolista sanoi, ettei usko Jumalan olemassaoloon. (Niemelä 2002, 145–146.)

Kuitenkin rippikoulun lopussa tulokset muuttuivat seurakunnassa vahvasti. Rippikoulun lopussa 43:n prosentin sijaan peräti 62% vastasi suhtautuvansa kristinuskoon myönteisesti tai erittäin myönteisesti. Neutraalisti suhtautuvien määrä putosi 47:stä 31:een prosenttiin ja kielteisesti tai erittäinkin kielteisesti suhtautuvien määrä kymmenestä seitsemään prosenttiin. Toisaalta erittäin

kielteisesti suhtautuvien määrä pysyi kahdessa prosentissa. Jumalaan uskovien määrä puolestaan nousi 42:sta 55:een prosenttiin. Epäilevien ja epävarmojen määrä puolestaan putosi 49:stä 38:aan prosenttiin. Heidän jotka vastasivat etteivät usko Jumalaan määrä putosi yhdeksästä seitsemään prosenttiin. Poikien asenteet muuttuivat enemmän kuin tyttöjen, mutta toisaalta tytöillä oli jo valmiiksi positiivisempi kuva kristinuskosta kuin pojilla. Toisaalta rippikoulun aikana 14:sta prosentilla pojista ja 12:sta prosentilla kuva kristinuskosta muuttui negatiivisemmaksi rippikoulun aikana. (Niemelä 2002, 145–149.)

Sen lisäksi, että rippikoulu siis tutkitusti muuttaa nuorten suhtautumista kristinuskoon ja Jumalaan, rippikoulu parantaa myös nuoren käsitystä muun muassa seurakunnan toiminnasta ja työntekijöistä sekä nuoren omasta minäkuvasta. Vain muutama prosentti suhtautuu näihin asioihin heikommin rippikoulun jälkeen, kun taas keskimäärin yli puolet suhtautuu näihin asioihin myönteisemmin. (Niemelä 2002, 150.)

Rippikoulujen isosten uskomista tutkittiin myös Tampereen seurakunnissa vuonna 2001. Isosista 100% suhtautui kristinuskoon joko myönteisesti tai neutraalisti ja neutraalistikin vastasi vain 12%. Kuitenkin yksi prosentti isosista ei uskonut Jumalan olemassaoloon ja peräti 15% epäili tai ei osannut sanoa, että onko Jumala olemassa. Isosten tulokset olivat siinä mielessä poikkeavia, että isospojat uskoivat enemmän Jumalaan kuin isostytöt. Pojista 90% ja tytöistä vain 81% ilmoitti uskovansa Jumalaan. Uudet rippikoulut eivät kuitenkaan tee enää suuria muutoksia isosten näkökulmista heidän henkilökohtaiseen uskoon ja peräti 87% isosista oli sitä mieltä, että heidän näkemyksensä uskonnosta on säilynyt ennallaan rippikoulussa isosena olemisen jälkeen. Kuitenkin samoin kuin rippikoululaisilla, myös isosilla vahvistuu positiivinen kuva itse seurakunnasta, sen työntekijöistä ja minäkuvasta. (Niemelä 2002, 156–159.) Näin ollen voisi todeta, että isostoiminta on kirkolle erittäin tärkeää rippikoululaisten tukemisen lisäksi myös siksi, että se voi vahvistaa nuoren uskonnollista identiteettiä ja seurakuntayhteyden integroitumista.

2.5.2 Rippikoulun vaikutus nuoriin eri maissa

Rippikoulujen laatua ja suosiota sekä rippikouluikäisten nuorten uskonnollisia näkemyksiä on myös vertailtu eri maissa. Kun verrataan tilastoja seitsemän maan (Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Saksa, Itävalta ja Sveitsi) välillä, voidaan todeta, että Ruotsissa ja Suomessa nuoret pitävät rippikoulusta selkeästi enemmän kuin muissa tutkituissa maissa. Tämä saattanee johtua siitä, että Suomessa ja Ruotsissa nuoret myös suhtautuvat keskimäärin muita maita kriittisemmin uskontoon ja rippikouluun, ja näin ollen positiiviset ennakkoluulojen muuttumiset rippikoulun aikana saattavat parantaa lopputulosta. Suomessa esimerkiksi nuoret ajattelevat kaikista vähiten Jumalaa ja Ruotsi on useidenkin tutkimusten mukaan maailman maallistuneimpia maita. Saksankielisissä maissa puolestaan nuorten ajatukset uskosta ovat jo lähtökohtaisesti kristinuskon kannalta positiivisempia kuin Pohjoismaissa. Saksassa ja Itävallassa nuoret odottavat rippileiriltä uskossaan vahvistumista huomattavasti enemmän kuin muiden tutkimusmaiden nuoret. Saksankielisissä maissa myös lapset ja nuoret osallistuvat selkeästi useammin seurakuntien toimintaan kuin Pohjoismaissa. (Niemelä 2009, 295–310.)

Kuitenkin suurimpia syitä, miksi Suomessa ja Ruotsissa nuoret antavat niin hyvää palautetta rippikoulusta johtunee kuitenkin pääosin siitä, että näissä kahdessa maassa lähes kaikki rippikoululaiset osallistuvat leirijaksolle, joka on selkeästi pidempi kuin muiden maiden rippikoulujen leirit. Tanskassa yleensä rippikouluun ei edes kuulu leirijaksoa. Leirin pituudella tuntuu siis olevan vaikutuksia sekä nuoren viihtyvyyteen rippikoulussa että uskonnollisuuden ja uskontotietoisuuden positiiviseen muokkautumiseen. Ruotsissa tulokset rippikoulujen viihtyisyydestä ovat kaikkein parhaimpia. Ruotsalaisnuoret ovat muita tutkittuja maita nähden kaikkein tyytyväisimpiä rippikoulun leirijaksoon, työntekijöihin, rippikoulun hauskuuteen ja koko rippikouluun kokonaisuudessaan. Suomessa ollaan tutkituista maista tyytyväisimpiä oppituntien sisältöön, yhteisöllisyyden tunteeseen, hartauksiin sekä musiikkihetkiin. (Niemelä 2009, 295–310.)

Nuorten uskonnollisuus tutkituissa maissa ei kuitenkaan juuri muutu. Ainoita poikkeuksia näyttäisivät olevan Suomi ja Ruotsi, joissa nuorten uskonnollisuus

vahvistuu selkeästi rippikoulun aikana. Muissa maissa muutos on korkeintaan marginaalinen. Myös nuorten kuva kristillisistä uskomuksista muuttuu Suomessa ja Ruotsissa selkeästi positiivisempaan suuntaan rippikoulun aikana. Suomessa ja Ruotsissa nuoret myös arvioivat oppineensa eniten uskonasioista rippikoulun aikana. Molemmissa maissa jopa 80% arvioi oppineensa lisää uskonasioista. Vastaava luku Sveitsissä oli vain 44%. Rippileirin jälkeen suomalaiset nuoret osaavat keskimäärin reilusti paremmin Isä meidän rukouksen, uskontunnustuksen ja 10 käskyä kuin muiden maiden nuoret. Peräti 90% suomalaisnuorista sanoi osaavansa rippikoulun jälkeen Isä meidän rukouksen. Uskontunnustuksen ja 10 käskyä sanoi osaavansa 81%. Suomi oli ainoa maa, jossa yli puolet sanoivat osaavansa 10 käskyä. Suomen lisäksi uskontunnustuksen osasi yli puolet vain Saksassa 59% ja Itävallassa 53%. Isä meidän rukouksen osasi yli puolet Suomen lisäksi Saksassa 86%, Itävallassa 79%, Tanskassa 58% ja Sveitsissä 54%. (Niemelä 2009, 295–310.)

Niemelä esittää myös mielenkiintoisia tilastoja siitä, kuinka Pohjoismaalaiset rippikoululaiset ovat rukoilleet iltarukousta äitinsä tai isänsä kanssa, nuorten ollessa pieniä. Tämän tutkimuksen mukaan vanhemmat ovat selkeästi enemmän rukoilleet lastensa kanssa Suomessa kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa 24% nuorista sanoi, että ainakin toinen vanhemmista rukoili hänen kanssaan iltarukouksen joka ilta. Norjassa vastaava luku oli 19%, Ruotsissa 12% ja Tanskassa vain 5%. Suomalaisista nuorista puolestaan 21% sanoi vanhempien rukoilleen joskus heidän kanssaan iltarukouksen. Vastaavasti 20% norjalaisista, 14% ruotsalaisista ja 7% tanskalaisista vastasi, että vanhemmat rukoilivat heidän kanssaan iltarukouksen joskus. Kuitenkin eniten oli niitä nuoria, joiden vanhemmat eivät koskaan rukoilleet heidän kanssaan iltarukousta: Suomessa 30%, Norjassa 31%, Ruotsissa 45% ja Tanskassa peräti 56%. (Niemelä 2009, 293–294.)

2.6 Muita uskontoon liittyviä tutkimuksia

2.6.1 Uskonnollisuuden vähentyminen Suomessa

Uskonnollisuus on viime vuosina vähentynyt Suomessa poikkeuksellisen kovaa vauhtia. Tätä todistavat useat asiasta tehdyt tutkimukset. Vuoden 2005 Eurobarometrin mukaan 41% suomalaisista uskoi Jumalaan, 41% johonkin korkeampaan voimaan ja 16% ei mihinkään. (Eurobarometri 2005). Vastaavasti vuoden 2010 Eurobarometrin mukaan vain 33% suomalaisista uskoi enää Jumalaan. Korkeampaan voimaan uskoi 42% ja 22% vastasi, ettei usko mihinkään. (Eurobarometri 2010.)

Suomalainen uskonnonharjoittaminen näyttäisi olevan enemmän yksin tapahtuvaa kuin julkisesti tapahtuvaa. Vuonna 2011 vain 35% suomalaisista ilmoitti käyvänsä Jumalanpalveluksissa vähintään kerran vuodessa. Vastaavasti vuonna 2007 vastaava luku oli 45%. Kuitenkin vuonna 2011 53% suomalaisista sanoi rukoilevansa vähintään kerran vuodessa ja 21% päivittäin. Tosin vuonna 2007 peräti 66% sanoi rukoilevansa vähintään kerran vuodessa ja 27% päivittäin. Kaikista suurin romahdus näyttäisi kuitenkin tapahtuneen Raamatun lukemisen kohdalla. Vuonna 2007 peräti 43% suomalaisista ilmoitti lukevansa Raamattua vähintään kerran vuodessa, kun taas vuonna 2011 vastaava luku oli enää 22%. (Gallup Ecclesiastica 2007, 2011, Kirkon tutkimuskeskus 2012, 36–38.) Näin ollen ihmisten uskonnollisuus näyttäisi romahtaneen myös ihmisten yksityiselämän suhteen.

Suomen luterilaisen kirkon tulevaisuus ei näytä kirkon kannalta hyvältä. Vuoden 1990 jälkeen Suomen luterilaisesta kirkosta on eronnut jo yli 600 000 ihmistä. Vastaavasti vain 225 000 on liittynyt kirkkoon tuona samana aikana. Siitä lähtien kun Suomessa on ollut uskonnonvapaus on kirkosta eronneita muutamaa vuotta lukuun ottamatta ollut aina enemmän kuin kirkkoon liittyneitä. Ylivoimaisesti suurinta kirkosta eroaminen on kuitenkin ollut viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana. Kun vielä vuonna 2007 kirkkoon kuului 81,7% suomalaisista, niin vuonna 2011 kirkkoon kuuluvien osuus oli enää 77,2%. Kirkosta eroaa miehiä selkeästi enemmän kuin naisia ja vuonna 2011 80,3% naisista ja 74,2% miehistä kuului kirkkoon. Maaseudulla kirkkoon kuuluminen

on yleisempää kuin kaupungeissa ja varsinkin pääkaupunkiseudulla kirkosta erotaan muita kovemmin. Helsingin hiippakunnassa vain 63,9% kuului kirkkoon, kun taas Porvoon hiippakunnassa peräti 85,2% kuului kirkkoon. Maaseudulla on vielä kuitenkin useita kuntia, joissa reilusti yli 90% kuuluu kirkkoon. (Kirkon tutkimuskeskus 2012, 74–90.) Vähiten kirkkoon kuuluu Helsingin Kallion seurakunnan alueen ihmiset. Heistä vain 52,5% kuului kirkkoon vuoden 2012 lopussa (YLE, 2013).

Suomalaiset myös entistä vähemmän haluavat kirkollista vihkimistä, kastaa lapsiaan tai saada kirkollista hautaansiunaamista. Kastettujen osuus syntyneistä on laskenut vuosien 2007–2011 välillä 84:stä prosentista 78:aan prosenttiin. Avioliitoista vain enää 53% vihitään kirkollisin menoin. Vuosien 2000–2010 aikana ensimmäistä kertaa avioliittoon aikovien suhteen kirkollisten vihkimisten määrä on vähentynyt 75,2:sta prosentista 59,8:aan prosenttiin. (Kirkon tutkimuskeskus 2012, 108–111.) Kaikesta huolimatta kirkollinen hautaansiunaaminen on säilynyt lähes ennallaan. Vuodesta 2003 vuoteen 2011 kirkollisten hautaansiunaamisten määrä on vähentynyt 98:sta prosentista 95:een prosenttiin (Kirkon tutkimuskeskus, 112).

2.6.2 Uskonnollisuuden muutos muualla Euroopassa

Muun Euroopan suhteen tilanne näyttäisi olevan melko sama kuin Suomessa. Uskonnollisuus on vähentynyt etenkin useissa Länsi-Euroopan maissa. Entisen Itä-Blokin alueella on kuitenkin uskonnollisuus näyttänyt pysyneen melko samana ja muutamissa maissa uskonto on jopa vahvistunut. Muutenkin tuolla alueella Tshekkiä ja Viroa lukuun ottamatta uskonto näyttäisi olevan selkeästi vahvemmassa asemassa kuin Länsi-Euroopassa keskimäärin. Kaikista uskonottomimpia maita ovat Ranska (40% ei usko Jumalaan/ korkeampaan voimaan), Tshekki (37% ei usko Jumalaan/ korkeampaan voimaan) ja Ruotsi (34% ei usko Jumalaan/ korkeampaan voimaan). Näissä kolmessa maassa uskonnollisuus on myös laskenut voimakkaasti vuosien 2005–2010 välillä. Rajuinta laskua Jumalaan uskomisen suhteen on tapahtunut Portugalissa, Itävallassa, Norjassa ja Suomessa, joissa uskomisen Jumalaan on vähentynyt peräti 8-11 prosenttiyksikköä. Kaikesta huolimatta esimerkiksi Euroopan

Unionin alueella ollaan keskimäärin selkeästi uskonnollisempia kuin Suomessa. Euroopan Unionissa vuonna 2010 51% ilmoitti uskovansa Jumalaan, 26% korkeampaan voimaan ja 20% ei mihinkään. Kaikista Euroopan maista Suomea selkeästi uskonottomampia on vain Tshekki, Ranska, Ruotsi, Viro ja Norja. (Eurobarometri 2005, 2010.) (KS. LIITE 2)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Kyselyn suunnittelu

Vaikka suunnittelinkin kyselyn hyvin pitkälti omien kiinnostusteni pohjalta, niin silti tämän opinnäytteen teorian valossa voidaan todeta, että tämä kysely on muutenkin hyödyllinen, sillä rippikoulunuorten uskonnollisuutta ei yleisesti ottaen ollut mielestäni tutkittu kovinkaan paljoa. Suurin osa löytyvästä aineistosta on Kati Niemelän tekemiä. Näin ollen oli mielestäni hyvä saada uutta aineistoa koskien rippikoulunuorten uskonnollisuutta. Olin jo ennen tätä lukenut useita tutkimuksia uskonnollisuudesta Suomessa, Euroopassa ja maailmalla, mutta itse rippikoulunuorten ajatuksia uskosta en kovin paljoa ollut tutkinut, koska siitä ei ollut löytynyt yhtä helposti aineistoa.

Erityisesti minua kiinnosti tietää vastaus kyselyni ensimmäiseen kysymykseen: Uskovatko nuoret Jumalaan? Laadin ensimmäisen kysymyksen mahdollisimman sellaiseksi, että jokaiselle löytyisi jokin kohta, johon vastata. Eurobarometrien pohjalta lisäsin myös kysymykseen vaihtoehdon c: Uskotko johonkin korkeampaan voimaan? Jumalaan uskomisen lisäksi olin myös erityisen kiinnostunut nuorten näkemyksiin Jeesuksesta sekä kuolemanjälkeisestä elämästä. Tämän jälkeen mietin vielä muutamaa kysymystä, jotka minua kiinnostaisivat. Näin ollen lisäsin vielä mukaan kysymykset rukoilemisesta ja näkemykset Raamatusta.

Kyselyn kysymykset nousivat pitkälti minun omasta mielenkiinnostani, mutta toisaalta kiinnostuksestani kokeilla, miten tämän opinnäytteen tulokset voisivat mahdollisesti poiketa aikaisemmista tutkimuksista. Esimerkiksi Tampereen seurakuntien vuonna 2001 tekemässä rippikoulututkimuksessa oli mielestäni liian vähän vaihtoehtoja kysyttäessä nuorten uskosta Jumalaan. Siinä ei esimerkiksi ollut annettu vaihtoehdoksi uskoa korkeampaan voimaan eikä siinä mielestäni eroteltu ateismia ja uskonnottomuutta toisistaan tarpeeksi, vaikka ne ovat kaksi täysin eri asiaa. Ateisteja on maailmassa huomattavasti vähemmän kuin uskonnottomia (Suomen ekumeeninen neuvosto 2012). Toisaalta myös esimerkiksi Eurobarometrin kysymys Jumalaan uskomisesta sisälsi mielestäni liian suppean määrän vastausvaihtoehtoja. Aikoinaan kysymyksiäni

suunnitellessani mietin myös hetken, että ottaisinko kyselyyn mukaan myös jonkin kysymyksen koskien Pyhää Henkeä. Kuitenkin tulin siihen tulokseen, että en ota kysymystä Pyhästä Hengestä, koska ensinnäkään nuorilla ei ollut siihen mennessä vielä välttämättä ollut rippileirillä oppituntia Pyhästä Hengestä ja ilman kyseistä oppituntia uskoisin, että nuorten olisi ollut hyvin vaikeaa vastata kyseiseen kysymykseen. Pyhä Henki on muutenkin aika paljon vaikeampi käsittää kuin Isä ja Poika, ja sen olemassa oloon nuorilla tuskin olisi ollut yhtä selkeää kantaa kuin kysymykseen Jumalan olemassaolosta tai Jeesuksen jumalallisuudesta.

Toteutin kyselyn aina leirin puolivälissä. Leppävaaran seurakunnan kesärippileirit kestävät aina kahdeksan päivää (seitsemän yötä). Kysely tehtiin päivien 4-6 (yleensä neljäntenä tai viidentenä päivänä) aikana jollakin minun oppitunnillani. Tällöin siis oltiin ehditty jo pitää oppitunnit Isästä ja Pojasta, mutta oppitunti Pyhästä Hengestä oli joskus siinä vaiheessa vielä pitämättä. Ajattelin, että pidän kyselyn aina noin leirin puolivälissä, koska halusin, että kysely toteutetaan joka kerta mahdollisimman samanlaisissa olosuhteissa. Kuten rippikoulututkimusosiossa kerroinkin, niin rippikoululaisten usko muokkautuu rippikoulun aikana (Ks. 2.5.2). Tästäkin syystä oli hyvä toteuttaa kysely kaikille ryhmille johonkin tiettyyn aikaan leiristä, sillä halusin, että kaikki nuoret olivat kyselyyn vastaamishetkellä kutakuinkin samassa tilanteessa. Tarkoitukseni ei nimittäin ollut vertailla uskon muokkautumista rippileirin aikana, vaan ainoastaan nuorten uskonnollisuutta ylipäänsä. Päädyin tekemään kyselyn leirin puolivälissä, jolloin nuoret olisivat jo hieman ehtineet ajatella uskonasioita, mutta eivät olisi kuitenkaan vielä niin sanotussa loppuleirin huumassa, joka olisi ehkä saattanut jonkin verran vaikuttaa lopputuloksiin, kuten Tampereen seurakuntien tutkimuksesta huomattiin.

Kyselyni kahdeksasta kysymyksestä peräti kolme koskee kuoleman jälkeistä elämää (kysymykset 4-6). Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että minua kiinnosti tietää nuorten ajatuksia erityisesti tästä teemasta, mutta toisaalta myös siksi, että aihetta ei ollut tutkittu tarpeeksi ja esimerkiksi Tampereen seurakuntien tutkimuksessa tästä aiheesta ei juurikaan puhuttu. Kokosin nämä kahdeksan kysymystä huolellisen miettimisen jälkeen. Tarkoitukseni oli luoda sellaiset kysymykset, joihin jokaiselle löytyisi aina jokin vaihtoehto, mihin vastata. Laitoin

uskoa koskeviin kysymyksiin (kysymykset 1-2 ja 4-8) aina myös vaihtoehdon EOS eli "en osaa sanoa", koska halusin, että nuoret todellakin vastaavat joka kohtaan edes jotakin. Ymmärrän kuitenkin sen, että tällaiset kysymykset saattavat olla sellaisia, joita nuori ei välttämättä ole koskaan sen kummemmin edes ajatellut. Tutkimuksetkin osoittavat, että yhä harvempi saa Suomessa enää kristillistä kasvatusta/ opetusta kotonaan (Suonperä 2009, 246). Tämänkin vuoksi varmasti nuoret eivät ehkä enää ajattele niin paljoa uskon asioita kuin ennen, koska niistä ei puhuta enää kotona samalla tavoin kuin aikaisempina sukupolvina. On myös selvää, että vanhempien uskonnollisuus ja vanhempien uskontokasvatus vaikuttavat hyvin paljon siihen, miten heidän lapsiensa uskonnollisuus kehittyy (Suonperä 2009, 241). Kysymykseen kolme, joka koskee rukoilemista, en kuitenkaan laittanut vaihtoehtoa EOS, koska kysymyksessä oli jo valmiiksi niin paljon vaihtoehtoja, että jokaiselle löytyy varmasti joku vastaus ja ajattelin, että kyllä jokainen nyt jossain määrin osaa sanoa, kuinka usein hän rukoilee vai rukoileeko ollenkaan.

3.2 Kyselyn käytännön järjestelyt

Kysely tehtiin siis siten, että aluksi nuorille tehtiin heti selväksi, että kyseessä on tutkimus, johon jokaisen tulee vastata rehellisesti eli ei siis sen mukaan, mitä minä toivoisin heidän vastaavan, eikä sen mukaan, miten heidän kaverinsa toivoisivat heidän vastaavan yms. Kysely tehtiin nimettömänä, jotta nuoret vastaisivat rehellisesti ja koska kyselyssä kysyttiin varsin henkilökohtaisia kysymyksiä. Kerroin myös aina kaikille ennen kyselyn alkamista, että tähän kyselyyn vastataan täysin itsenäisesti, ja kielsin nuoria katsomasta, mitä muut vastaavat. Pyysin myös nuoria siirtymään siten, että jokaisella heistä olisi työskentelyrauha ja jotta vastaaminen tuntuisi mahdollisimman turvalliselta, kun kukaan ei ole aivan vieressä ja sen myötä mahdollisesti katsomassa, mitä nuori on vastannut. Vastaustilanteesta pyrittiin siis tarkoituksella tekemään hieman "kokeen omainen", jotta niin sanottu viereiseltä lunttaaminen jäisi mahdollisimman vähiin. Nuorten piti kuitenkin aina merkitä kyselylomakkeeseen vastaajan sukupuoli. Pyysin nuoria merkitsemään kyselylomakkeen oikeaan ylälaitaan kirjaimen M, mikäli vastaaja oli poika ja vastaavanlaisesti kirjaimen N, mikäli vastaaja oli tyttö. Näin ollen pystyisin

näkemään sukupuolten väliset erot.

Kyselyn aikana kaikki kommentoiminen oli täysin kiellettyä, jotta kukaan ei kommentoinnillaan vaikuttaisi toisten vastauksiin. Jokaiseen kysymykseen tuli laittaa vain yksi vastausvaihtoehto eli se, joka oli lähimpänä nuoren omaa ajatusmaailmaa. Nuoren piti laittaa kyselylomakkeeseen kysymysnumeron kohdalle aina se kirjain, joka hänen mielestään kuvasti parhaiten hänen omia ajatuksiaan. Pyysin, heitä laittamaan kirjaimen selvällä käsialalla, jotta minulle ei tulisi ongelmia saada selvää vastausvaihtoehdoista. Muistan nimittäin joskus aiemmin tehneeni vastaavanlaisia kyselyitä ja silloin muutamien ihmisten vastausten kohdalla oli hyvin vaikeaa tulkita, olivatko he vastanneet vaihtoehdon a vai d. Halusin siis tällä kertaa ehkäistä tällaisen ongelman syntymisen, jotta onnistuisin saamaan mahdollisimman hyvän ja luotettavan tutkimustuloksen.

Esitin kysymykset yksitellen siten, että luin ääneen kysymyksen huolellisesti kaksi kertaa, jonka jälkeen luin vastausvaihtoehdot ääneen kaksi kertaa. Lähes joka kerralla kysymykset oli myös erikseen heijastettuna seinälle paria kertaa lukuun ottamatta teknisten ongelmien vuoksi. Korostin kutakuinkin joka kysymyksen kohdalla, että heidän tulee vastata vain yksi vaihtoehto per kysymys. Aina kysymyksen jälkeen kysyin, että ovatko kaikki jo vastanneet. Odotin aina siihen asti, että kaikki ovat varmasti saaneet vastatuksi ja ymmärtäneet kysymyksen ennen kuin aloin esittämään seuraavaa kysymystä. Koko ajan korostin myös sitä, että vastatkaa omantuntonne ja omien ajatustenne mukaan. Kun kaikkiin kysymyksiin oli vastattu, jokainen nuori toi oman lappunsa minulle. Kysely tehtiin aina oppitunnin lopussa, joten heti kun nuoret olivat tuoneet minulle vastauksensa, he saivat lähteä luokkahuoneesta.

3.3 Nuorten tunnollinen osallistuminen kyselyyn

Kyselyyn vastaaminen sujui selkeästi paremmin kuin mitä olin alunperin odottanut, sillä joka ikinen nuori 200:sta palautti minulle kyselylomakkeensa. Joka kerta sain myös oikean määrän täytettyjä kyselylomakkeita sekä pojilta että tytöiltä. Minua nimittäin joka kerta hieman jännitti, että jos joku vastaakin

tahallaan vääränä sukupuolena. Näin ei kuitenkaan onneksi käynyt, vaan sain aina oikean määrän M sekä N kirjaimin merkittyjä täytettyjä kyselylomakkeita. Vastauksetkin olivat lähes aina täytetty ohjeiden mukaisesti. Kuten tutkimustuloksista huomaa (ks. Tutkimustulokset), vain kolme kertaa sain sellaisen vastauksen, jota ei ollut vastausvaihtoehdoissa. Oli hienoa huomata, että nuoret vastasivat kysymyksiini näin huolellisesti. Uskon vakaasti, että nuoret vastasivat kyselyyni ainakin melko rehellisesti. En usko, että yksikään näistä 200:sta nuoresta olisi vastannut kysymyksiin ilman minkäänlaista ajatusta, vaan vastauksista huomasi, että niitä on mietitty ja ne olivat varsin johdonmukaisia suhteessa muihin kysymyksiin.

Avainsanat onnistuneeseen kyselytulokseen olivat varmasti ennen kyselyä tehty selkeä ohjeistus, siitä seurannut jatkuva sääntöjen kertaaminen ja sen lisäksi sosiaalisen paineen totaalinen ennalta ehkäiseminen. En havainnut kertaakaan, että kukaan olisi yrittänyt luntata toiselta. Pari kertaa jotkut meinasivat kysyä kavereiltaan, mitä he olivat vastanneet, mutta puutuinkin siihen aina välittömästi ja totesin, että kyseinen kaveri ei saa vastata, vaikka se olisi hänelle itselleen ihan ok. Muiden vastausten kuuleminen olisi kuitenkin lisännyt riskiä siihen, että nuoret olisivat alkaneet sosiaalisen paineen vuoksi vastailemaan eri tavalla kuin mitä he todellisuudessa ajattelevat. Sosiaalinen paine tutkitusti voi ajaa ihmisiä tekemään eri tavalla kuin mitä he todellisuudessa haluaisivat tehdä. Tästä on tehty maailmalla useita tutkimuksia. Pahimmillaanhan sosiaalinen paine voi muuttaa täysin ihmisen persoonallisuutta ja saada hänet tällöin toimimaan täysin eri tavalla kuin mihin hän on tottunut (Stanfordin yliopisto 1971, Yalen yliopisto 1961–63). Näin ollen olisi melko varmaa, että sosiaalinen paine olisi tässäkin kyselyssä ajanut nuoria vastailemaan muiden tahdon mukaisesti ja tämän vuoksi sosiaalisen paineen ennalta ehkäiseminen oli erityisen tärkeää ja perusteltua.

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosenttiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	39,77%	63,39%	53%
d-f.)	45,45%	33,04%	38,5%
g.)	14,77%	3,57%	8,5%

Näin ollen kyselyyni osallistuneista pojista 39,77% ja tytöistä 63,39% ilmoittaa uskovansa ainakin jossain määrin Jumalaan tai johonkin korkeampaan voimaan. 45,45% pojista ja 33,04% tytöistä ilmoittaa, ettei usko mihinkään. Toisaalta vain 4,55% pojista ja 0,89% tytöistä vastasi kohtaan F. Näin ollen voisi todeta, että vastanneista rippikoululaisista vain 2,5% on ateisteja. Pojista 14,77% ja tytöistä vain 3,57% ei osannut vastata tähän kysymykseen. Tästä huomaa siis hyvin sen, että varsinkin tytöillä tuntuu selkeästi olevan ainakin jonkinlainen kanta siihen, uskovatko he mihinkään vaiko eivät.

4.3 Kysymys 2. Uskotko Jeesukseen?

a.)Uskon Jeesukseen kristinuskon oppien mukaisesti	6	17
b.)Uskon Jeesukseen omalla tavallani	25	45
c.)Jeesus oli vain ihminen, jota Jumala kuunteli ja auttoi	9	10
d.)Jeesus oli vain tavallinen ihminen ilman minkäänlaisia jumalallisia ominaisuuksia	31	24
e.)EOS	17	16

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosenttiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	45,45%	64,29%	56%
d.)	35,23%	21,43%	27,5%
e.)	19,32%	14,29%	16,5%

Tätä tulosta voi mielestäni pitää hieman yllättävänä. Sekä pojat että tytöt ilmoittivat uskovansa enemmän Jeesukseen kuin Jumalaan. Pojista 45,45% ja tytöistä 64,29% ilmoitti uskovansa Jeesukseen ainakin jossain määrin. 35,23% pojista ja 21,43% tytöistä vastasi, että Jeesus oli vain tavallinen ihminen ilman minkäänlaisia jumalallisia ominaisuuksia. Vaikka Jeesukseen uskottiin Jumalaa enemmän, niin silti tämä kysymys oli myös nuorille vaikeampi verrattuna ensimmäiseen kysymykseen, sillä 19,32% pojista ja 14,29% tytöistä vastasi EOS.

4.4 Kysymys 3. Rukoiletko?

a.)päivittäin	2	9
b.)muutaman kerran viikossa	3	10
c.)muutaman kerran kuussa	7	8
d.)muutaman kerran vuodessa	10	14
e.)vain ollessani kirkossa	29	43
f.)tuskin koskaan	18	21
g.)en ikinä	19	7

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosenttiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	57,95%	75,00%	67,5%
f.)	20,45%	18,75%	19,5%
g.)	21,59%	6,25%	13%

Vaikka vain ihan muutama nuori ilmoitti rukoilevansa säännöllisesti, niin kaikesta huolimatta peräti 57,95% pojista ja 75% tytöistä vastasi kysymyksiin A-E. Näin ollen selkeä enemmistö nuorista rukoilee ainakin joskus. Tuskin koskaan vastasi 20,45% pojista ja 18,75% tytöistä. Pojista reilu viidennes, 21,59% ilmoitti, ettei rukoile ikinä. Tytöistä näin vastasi vain 6,25%

4.5 Kysymys 4. Mihin joudut/ pääset kuoleman jälkeen?

a.)taivaaseen	22	41
b.)helvettiin	4	1
c.)en mihinkään	23	24
d.)jonnekin muualle, minne?	7	8
e.)EOS	32	37
muu vastaus	0	1

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosenttiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	25,00%	36,61%	31,5%
b.)	4,55%	0,89%	2,5%
c.)	26,14%	21,43%	23,5%
d.)	7,95%	7,14%	7,5%
e.)	36,36%	33,04%	34,5%

Tässäkin kysymyksessä tytöt osoittautuivat uskonnollisemmiksi kuin pojat. Tytöt näyttävät uskovan enemmän sekä taivaaseen että ylipäänsä kuolemanjälkeiseen elämään. Ne tytöt, jotka olivat vastanneet kohtaan D, olivat lähes kaikki lisänneet, että ihminen syntyy uudestaan joksikin toiseksi ihmiseksi/ eläimeksi. Pojat puolestaan eivät olleet kohdassa D yleisesti ottaen vastanneet mitään. Kuitenkin kuten tuloksista voimme todeta, niin kuolemanjälkeiseen elämään uskovista rippikoululaisista selkeä enemmistö näyttäisi uskovan ennemmin taivaaseen kuin reinkarnaatioon eli jälleensyntymiseen.

4.6 Kysymys 5. Pääsevätkö taivaaseen?

a.)kaikki ihmiset	10	15
b.)hyvät ihmiset	14	29
c.)vain kristityt ihmiset	7	7
d.)vain yksijumalaisten uskontojen kannattajat	2	0
e.)vain muutama ihminen pääsee taivaaseen	0	1
f.)kukaan ei pääse taivaaseen	26	19
g.)EOS	29	41

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosenttiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	37,50%	46,43%	42,5%
f.)	29,55%	16,96%	22,5%
g.)	32,95%	36,61%	35%

Tämä on ensimmäinen kysymys, johon tytöt vastasivat enemmän "EOS" kuin pojat. Tämän kysymyksen vastaukset ovat myös ehkä pienessä ristiriidassa kysymyksen 4. vastausten kanssa. Kysymyksessä neljä tytöt eivät uskoneet omiin taivaaseen pääsemismahdollisuuksiinsa yhtä paljon, kuin mitä he tässä kysymyksessä uskoivat yleisesti ottaen ihmisten mahdollisuuksiin päästä taivaaseen (vrt. kysymyksiä 4. ja 5.). Ero ei ole suuri, mutta kuitenkin mainitsemisen arvoinen.

4.7 Kysymys 6. Uskotko helvettiin?

a.)Kyllä	17	13
b.)En	48	45
c.)EOS	22	54
jokin muu	1	0

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosenttiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	19,32%	11,61%	15%
b.)	54,55%	40,18%	46,5%
c.)	25,00%	48,21%	38%

Tämä oli ainoa kysymys, johon pojat ilmoittivat uskovansa tyttöjä enemmän. Toisaalta tytöille tämä tuntui olevan selkeästi vaikeampi kysymys kuin pojille, joilla oli selkeästi useammin kanta tähän kysymykseen. Tämä oli ainoa kysymys, johon lähes puolet tytöistä vastasi EOS. Poikien ja tyttöjen ero tässä kysymyksessä oli hyvin merkittävä. Pojat toisaalta ilmoittivat enemmän uskovansa helvettiin, mutta kuitenkin yli puolet pojista silti ilmoitti, ettei usko siihen.

4.8 Kysymys 7. Uskotko että Raamattu on...

a.)Sanasta sanaan totta, joka sana suoraan Jumalan tahtoa	1	4
b.)Pääasiassa totta, mutta siellä saattaa olla muutamia ihmisten tekemiä virheitä/omia tulkintoja	12	27
c.)Osin totta, osin ei	38	53
d.)Suurin osa ei ole totta	26	18
e.)EOS	11	10

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosenttiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	57,95%	75,00%	67,5%
d.)	29,55%	16,07%	22%
e.)	12,5%	8,93%	10,5%

4.9 Kysymys 8. Uskotko, että Raamatun tarinat ovat?

a.)Tapahtuneet juuri siten, miten Raamatussa sanotaan	0	4
b.)Tapahtuneet osin sillä tavalla, miten Raamatussa sanotaan	17	25
c.)Suuri osa tarinoista on vertauksellisia, joten oleellisinta on niiden opetukset, ei se, ovatko ne tapahtuneet oikeasti	35	59
d.)Suurin osa Raamatusta on propagandaa ja satuja	18	14
e.)EOS	17	10
jokin muu	1	0

Rippikoululaiset vastasivat tähän kysymykseen seuraavin prosentiosuuksin:

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	59,09%	78,57%	70%
d.)	20,45%	12,50%	16%
e.)	19,32%	8,93%	13,5%

Näihin kahteen viimeiseen kysymykseen ovat sekä pojat että tytöt vastanneet selkeästi enemmän ensimmäisiä vaihtoehtoja kuin esimerkiksi kysymyksiin uskomisesta Jumalaan tai Jeesukseen. Peräti yli puolet pojista ja yli kolme neljäsosaa tytöistä ilmoittivat uskovansa Raamattuun ja sen tarinoihin ainakin jossain määrin. Tämä saattaa toki johtua siitä, että monet nuoret ovat ennalta tienneet, että Raamatussa on paljon historiallisestikin tunnustettuja ja todistettuja tapahtumia, jotka eivät välttämättä liity mitenkään itse uskontoon. Haastateltuani muutamia nuoria koskien näitä kahta viimeistä kysymystä ja niiden saamaa suosiota, sain kuulla, että Raamattua saatetaan pitää hyvänä ohjekirjana, vaikka sen uskonnollisiin elementteihin ei välttämättä uskottaisikaan. Se saattaa siis myös selittää, miksi Raamattu on saanut nuorilta niin paljon enemmän myönteisiä vastauksia kuin mitä kysymykset uskomisesta Jumalaan tai Jeesukseen saivat. Nuoret myös totesivat, että joku on saattanut vastata kysymykseen 7 vaihtoehdon C esimerkiksi vain siksi, että hän tietää, että Raamatussa puhutaan myös paljon historiallisista henkilöistä, kuten Rooman keisareista yms. Näin ollen nuori on saattanut ajatella, että koska Raamatussa puhutaan todistetusti eläneistä ihmisistä, on Raamatussa

väkisinkin osa totta. Tämä ei kuitenkaan välttämättä vielä tarkoita, että kyseinen nuori uskoisi muuten Raamatun uskonnollisiin teemoihin. (Rippikoulukyselyyn osallistuneet nuoret)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Oma hypoteesini tuloksista ennen ensimmäisen leirin tuloksia

Silloin kun tein kyselyn ensimmäisen kerran vuonna 2010 ensimmäisellä rippileirillä, niin minulla oli omat veikkaukseni sen suhteen, miten nuoret tulisivat vastailemaan kyselyyni. Ensinnäkin uskoin, että ainakin muutama nuori tulisi vastaamaan kyselyyn täysin ilman ajatusta eli että he vastaisivat joka kohtaan EOS tai jonkun tietyn kirjaimen. En siis missään nimessä odottanut, että vastausprosentti tulisi olemaan sata. Ensimmäisen kolmen leirin jälkeen huomasin kuitenkin, että näin ei käynyt ja sen jälkeen uskoin, että myös tulevat leirit tulevat vastaamaan yhtä tunnollisesti kyselyyni.

Omiin kokemuksiini pohjaten alkuhypoteesini oli, että tytöt tulisivat olemaan reilusti uskonnollisempia kuin pojat. Uskoin myös siihen, että kyselytulokset vastaisivat ainakin jossain määrin Eurobarometrien tutkimusten tuloksia uskonnollisuudesta. Kuitenkin suurin kysymysmerkki oli poikien uskonnollisuus. Ajattelin, että vain harva pojista ilmoittaisi uskovansa millään tavoin Jumalaan tai johonkin korkeampaan voimaan. Uskoin, että kysymykseen 1. suurin osa pojista tulisi vastaamaan joko d, e tai g vaihtoehdon (ks. Tutkimustulokset) Uskoin myös, että nuoret tuskin rukoilevat yhtä paljon kuin suomalaiset keskimäärin.

Ylipäänsä uskoin, että kaikkiin kysymyksiin tulee hyvin paljon EOS vastauksia. Tyttöjen kohdalla uskoin, että he uskovat enemmän kysymyksien teemoihin kuin pojat. Uskoin myös, että he eivät tule vastaamaan yhtä paljon vaihtoehtoa EOS kuin pojat.

5.2 Tutkimuksen tulosten pohdintaa

Ensinnäkin täytyy heti todeta, että ensimmäisen kysymyksen kohdalla tutkimustulokseni poikkeavat totaalisesti vuosien 2005 ja 2010 Eurobarometrien tuloksista. Vuoden 2005 Eurobarometrin mukaan 41%

suomalaisista ilmoitti uskovansa Jumalaan, 41% korkeampaan voimaan ja 16% ei mihinkään. 2010 Eurobarometrissä puolestaan 33% uskoi Jumalaan, 42% korkeampaan voimaan ja 22% ei mihinkään. (Eurobarometri 2005, 2010) Näin ollen olisi ollut odotettavissa, että hyvin moni nuorista olisi vastannut ensimmäiseen kysymykseen vaihtoehdon c. Kuitenkin tähän vaihtoehtoon uskomisesta korkeampaan voimaan vastasi vain 6,82% pojista ja 5,36% tytöistä. Tulos on siis totaalisen erilainen kuin Eurobarometrien tutkimuksissa. Tämä tutkimus siis hieman kyseenalaistaa Eurobarometrien tutkimustulosta. Voisiko olla mahdollista, että noin moni on vastannut uskovansa Jumalan sijaan johonkin korkeampaan voimaan sen takia, että Eurobarometrissä ei ollut vaihtoehtoa "Uskon Jumalaan omalla tavallani"? Tämä vaihtoehto sai kuitenkin tässä tutkimuksessa selkeästi eniten vastauksia.

Positiivinen yllätys oli, että kaikkiin kysymyksiin tuli vähemmän EOS vaihtoehtoa, mitä olisin odottanut. Erityisesti kysymykset 1-2 ja 7-8 saivat paljon vähemmän EOS vaihtoehtoja kuin mitä olisin odottanut. Kuitenkin on mielestäni ikävää nähdä se karu totuus, että niistäkin pojista, jotka ovat vastanneet jotakin muuta kuin EOS, niin heistäkin vain 46,67% uskoo Jumalaan tai korkeampaan voimaan ja vain 56,34% Jeesukseen. Tytöissä tulos on valoisampi. Heistä, jotka vastasivat jotakin muuta kuin EOS, lähes kaksi kolmasosaa, 65,74% uskoi Jumalaan tai korkeampaan voimaan ja peräti tasan kolme neljäsosaa Jeesukseen. Siitä huolimatta tytötkin uskovat keskimääräistä vähemmän kuin mitä Eurobarometrin mukaan suomalaiset keskimäärin uskovat Jumalaan tai korkeampaan voimaan. Näin ollen tämä tutkimus kertoo karua kieltä siitä, että uskonnollisuus Suomessa tulee jatkamaan laskua myös tulevaisuudessa. Toisaalta tutkimus osoittaa myös sitä, että uskonto ei kuitenkaan ole vielä ainakaan toistaiseksi tekemässä kuolemaa Suomessa. Myös isokoulutuksen suosio ja isosten suhtautuminen uskoon ja kirkkoon (ks. Rippikouluun liittyviä tutkimuksia) pitää yllä uskontomme säilymistä maassamme.

Kysymys kolme oli siinä mielessä hyvin erilainen kuin muut kysymykset, että siinä ei kysytty mitään varsinaista uskomiseen liittyvää, vaan ainoastaan, että kuinka usein nuori rukoilee. Tässä kohtaa vastaukset olivat poikkeuksellisia, sillä vaikka nuoret eivät uskoneet yhtä paljon Jumalaan kuin suomalaiset

keskimäärin, niin kuitenkin nuorista selkeä enemmistö ilmoitti rukoilevansa ainakin joskus. Ainakin itselleni oli todella iso positiivinen yllätys, että esimerkiksi tytöistä vain kuutisen prosenttia ilmoitti, ettei rukoile koskaan. Jos laskee kaikkien 200:n nuoren f ja g vaihtoehdot yhteen, niin voidaan huomata, että 32,5% näistä nuorista ilmoitti, ettei rukoile joko koskaan tai tuskin koskaan. Vuonna 2011 suomalaisista 37% ilmoitti, ettei ole rukoillut lainkaan viime vuosina (Gallup Ecclesiastica 2011, Kirkon tutkimuskeskus, 37). Näin ollen kyselyyni vastanneet nuoret näyttäisivät kuuluvan tämän kysymyksen suhteen hyvin keskivertosuomalaisiin. Tässä mielessä kysymyksen kolme tuloksia voinee pitää erittäin hyvinä uskonnollisuuden säilymisen näkökulmasta.

Kyselyni tulokset poikkeavat hyvin paljon Tampereen seurakunnissa vuonna 2001 tehdyn kyselyn tuloksista (ks. Rippikouluun liittyviä tutkimuksia). Tampereen seurakunnissa tehdyn kyselyn mukaan poikien ja tyttöjen uskonnollisuus ei juurikaan eronnut toisistaan. Siinä mielessä tämä Leppävaaran seurakunnassa toteuttamani kysely on antanut hyvin erilaisen lopputuloksen, jonka mukaan tytöt ovat selkeästi uskonnollisempia kuin pojat. Toisaalta myös ei-uskovien määrä oli Leppävaaran seurakuntalaisissa suurempi. Leppävaarassa nuorilla näyttäisi olevan myös selkeästi useammin kanta kysyttäessä uskoa Jumalaan. Erot ovat kuitenkin niin merkittäviä, että väkisinkin alkaa miettimään, kuinka paljon kysymysten asettelu ja muotoilu loppujen lopuksi vaikuttavat lopputuloksiin?

Yleisesti ottaen tästä tutkimuksesta voisi siis todeta, että vaikka uskonnollisuus tullee laskemaan Suomessa entisestään, niin se ei tee kuitenkaan missään nimessä vielä kuolemaa. Uskonnolla on siis edelleen tulevaisuutta Suomessa, vaikka se ajautuukin koko ajan ahtaammalle.

Tämän opinnäytetyötutkimuksen tulokset herättävät siis selkeästi epäilyä siitä, että kysymysten asettelulla vaikuttaisi olevan hyvin paljon merkitystä siihen, miten nuoret lopulta vastaavat tällaisiin kyselyihin. Tulokset voisivat siis muuttua sekä Tampereella että Leppävaarassa hyvin merkittävästi, mikäli kyselyt päätettäisiin toteuttaa päinvastaisesti eli Tampereella toteutettaisiin tämän opinnäytetyön kysely ja Leppävaarassa toteutettaisiin Tampereen kysely. Myös Eurobarometrien tulokset suhteessa tämän opinnäytetyön

tuloksiin ovat totaalisen erilaiset. Herää kysymys, miten eurooppalaiset olisivat vastanneet, jos heille olisi laitettu samat kysymykset kuin mitä tämän opinnäytetyön tutkimuksen ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin? Entä miten puolestaan Leppävaaran nuoret olisivat vastanneet, jos heiltä olisi kysytty juuri tätä Eurobarometrin kysymystä?

5.2.1 Miksi niin moni vastasi EOS?

Itse uskoisin, että yksi merkittävä syy saattaa olla se, että nuoret eivät ole juurikaan ajatelleet näitä asioita ennen rippikouluun tuleamista. Tämän opinnäytetyön teorian valossa voidaan pohtia, että koska nykynuoret eivät enää saa samalla tavoin kristillistä opetusta kotonaan kuin ennen (ks. 3.1), niin tällöin he eivät välttämättä myöskään ajattele uskonasioita enää samalla tavoin kuin ennen. Kuitenkin on selvää että perheen vaikutus lapsen/ nuoren uskonnollisuuteen on todella merkittävä. Antti Räsänen kirjoittaa Rippikoulun käsikirjassa, että "Nuoren uskonnollisuuden paras ennustaja on hänen vanhempiansa uskonnollisuus" (Räsänen 2004, 120). Tästä herää mielestäni ajatus, että jos nykynuoret eivät enää puhu kotona uskonnosta samalla tavoin kuin ennen, mutta kuitenkin koti on suurin vaikuttaja nuoren uskoon, niin ei ihme, että nuorten on vaikeaa vastata tällaisiin uskontoa koskeviin kysymyksiin.

Yksi oleellinen syy EOS vastausten suureen määrään saattaa myös johtua kehityspsykologisista syistä. Nuoret ovat yleensä rippikouluikään tullessa vasta juuri päässeet kehityksessään siihen vaiheeseen, jolloin tällaisia kysymyksiä aletaan ylipäänsä pohtia (Räsänen 2004, 108–111). Olen myöhemmin keskustellut tämän kyselyn tuloksista muutaman kyselyyni osallistuneen nuoren kanssa, jotka olivat tulleet sittemmin isosiksi Leppävaaran seurakuntaan ja he pohtivat, että suuri EOS vastausten määrä saattaa myös johtua vain yksinkertaisesti siitä, että nämä kysymykset ovat sellaisia, joihin me vain emme voi tietää vastauksia, vaikka uskoisimmekin jollakin tietyllä tavalla. Näin ollen moni vastaaja on saattanut ajatella juuri siten, että hän ei vain yksinkertaisesti voi tietää, joten siksi hän vastaa mieluummin EOS.

5.2.2 Mahdolliset jatkotutkimukset

Tämän opinnäytetyön pohjalta syntyy hyvä mahdollinen jatkotutkimusaihe: Miten kysymysten asettelu ja muotoilu vaikuttavat lopputuloksiin, kun haluamme selvittää samaan tutkimuskysymykseen ratkaisua eri kysymyksin? Yksi mahdollinen jatkotutkimus voisi olla myös, miten tulokset olisivat muuttuneet, jos nuoret olisivat saaneet ensin keskustella vapaasti kysymyksistä? Kuinka paljon sosiaalinen paine olisi muokannut kysymysten tuloksia? Tämän kyselyn toteuttaminen jossakin muualla päin Suomea voisi myös olla mahdollinen jatkotutkimusaihe ja tulokset voisivat olla hyvin erilaiset, mikäli tämä sama kysely toteutettaisiin vaikkapa jossakin pienessä Etelä-Pohjanmaan kunnassa pääkaupunkiseudun sijaan. Maaseudulla kuitenkin ihmisiä kuuluu vielä selkeästi enemmän kirkkoon kuin pääkaupunkiseudulla (Kirkon tutkimuskeskus 2012, 74–90). Näin ollen uskoisin, että myös tulokset tähän kyselyyn voisivat olla jossakin pienemmässä kunnassa hyvinkin erilaiset kuin Espoossa. Toisaalta puolestaan Helsingin Kallion seurakunnassa tulokset saattaisivat myös olla erilaiset kuin Espoon Leppävaaran seurakunnassa.

6 LÄHTEET

Eurobarometri 2005

Eurobarometri 2010

Gallup Ecclesiastica 1999

Gallup Ecclesiastica 2007

Gallup Ecclesiastica 2011

Haastettu kirkko - Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2008–2011.
Kirkon tutkimuskeskus 2012. Porvoo: Bookwell Oy

Hynynen, Elina 2009. Hankalia tapauksia vai valmiuksien puutetta?
Rippikoulun opettajien valmiudet opettaa nuoria, joilla on
käyttäytymishäiriö. Teoksessa Tapani Innanen ja Kati Niemelä
(toim.): Rippikoulun todellisuus. Porvoo: Bookwell Oy

Innanen, Tapani 2009. Elämän, uskon ja rukouksen opettamista ja oppimista
2000-luvun alussa. Teoksessa Tapani Innanen ja Kati Niemelä
(toim.): Rippikoulun todellisuus. Porvoo: Bookwell Oy

Kirkon kasvatusasiain toimikunnan työryhmä 2001. Elämä – usko – rukous,
Rippikoulusuunnitelma 2001. Helsinki: Kirkkohallitus

Koivisto, Johanna, Paalanen, Helena, Siukonen, Antti 2010. Ihan sama.
Helsinki: LK-kirjat/ Lasten Keskus Oy

Leppävaaran seurakunta. Leppävaaran seurakunnan nuorisotyön virallinen
internetsivu. Viitattu 3.12.2013. www.lenu.fi

Niemelä, Kati 2002. Hyvä rippikoulu. Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus.
Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Niemelä, Kati 2009. Nuorten uskonnollinen tausta ja uskonnollisuuden muutos rippikoulun aikana seitsemässä Euroopan maassa. Teoksessa Tapani Innanen ja Kati Niemelä (toim.). Rippikoulun todellisuus. Porvoo: Bookwell Oy

Pruuki, Lassi 2010. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-Kirjat/ Lasten Keskus Oy

Räsänen, Antti 2004. Usko itsenäistyvän nuoren elämässä. Teoksessa Heli Aaltonen, Lassi Pruuki ja Pekka Saarainen (toim.): Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Stanfordin yliopisto. Stanford prison experiment 1971. Stanfordin vankilakokeen virallinen internet sivu. Viitattu 25.11.2013 <http://www.prisonexp.org/>

Suomen ekumeeninen neuvosto. Suomen ekumeenisen neuvoston virallinen internetsivu. Viitattu 25.1.2014 http://www.ekumenia.fi/ekumenian_tietopankki/tilastoja/uskonnot_maailmalla_2012/

Suomen evankelisluterilainen kirkko. Suomen evankelisluterilaisen kirkon virallinen internetsivu Viitattu 2.12.2013. www.evl.fi/rippikoulu

Suomen yleisradio. Ylen verkkouutiset. uutiset. Viitattu 27.11.2013 http://yle.fi/uutiset/kallio_saa_nakoisensa_kirkkoherran/6487331

Suonperä, Satu 2009. Rippikoululaisten vanhempien käsitys arvo- ja uskontokasvatuksesta. Teoksessa Tapani Innanen ja Kati Niemelä (toim.): Rippikoulun todellisuus. Porvoo: Bookwell Oy

Yalen yliopisto. Milgram's experiment 1961–63. Viitattu 25.11.2013 <http://mssa.common.yale.edu/2013/09/05/obedience-to-authority-in-the-archive/>

LIITE 1.

**TUTKIMUKSEN KYSYMYKSET JA ERI VUOSIEN TULOKSET
ERITELTYINÄ:**

Vuosi 2010: yhteensä: 20 poikaa ja 25 tyttöä (2 leiriä)

1. Uskotko Jumalaan?

a.)Uskon kristinuskon Jumalaan kristinuskon oppien mukaisesti	2	2
b.)Uskon Jumalaan omalla tavallani	4	16
c.)Uskon johonkin korkeampaan voimaan	2	1
d.)En oikein jaksa uskoa mihinkään korkeampaan voimaan	4	1
e.)En usko, mutta toisaalta en myöskään kiistä sitä mahdollisuutta	4	4
f.)Olen täysin varma, että Jumalaa ei ole olemassa	0	0
g.)EOS	4	1

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	40%	76%	60%
d-f.)	40%	25%	28,89%
g.)	20%	4%	11,11%

2. Uskotko Jeesukseen?

a.)Uskon Jeesukseen kristinuskon oppien mukaisesti	2	2
b.)Uskon Jeesukseen omalla tavallani	2	9
c.)Jeesus oli vain ihminen, jota Jumala kuunteli ja auttoi	1	5
d.)Jeesus oli vain tavallinen ihminen ilman minkäänlaisia jumalallisia ominaisuuksia	10	7
e.)EOS	5	2

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	25%	64%	46,67%
d.)	50%	28%	37,78%
e.)	25%	8%	15,56%

3. Rukoiletko?

a.)päivittäin	2	1
b.)muutaman kerran viikossa	1	3
c.)muutaman kerran kuussa	3	0
d.)muutaman kerran vuodessa	1	3
e.)vain ollessani kirkossa	5	11
f.)tuskin koskaan	4	4
g.)en ikinä	4	3

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	60%	72%	66,67%
f.)	20%	16%	17,78%
g.)	20%	12%	15,56%

4. Mihin joudut/pääset kuoleman jälkeen?

a.)taivaaseen	6	12
b.)helvettiin	2	1
c.)en mihinkään	5	2
d.)jonnekin muualle, minne?	0	4
e.)EOS	7	6

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	30%	48%	40%
b.)	10%	4%	6,67%
c.)	25%	8%	15,56%
d.)	0%	16%	8,89%
e.)	35%	24%	28,89%

5. Pääsevätkö taivaaseen?

a.)kaikki ihmiset	2	2
b.)hyvät ihmiset	2	9
c.)vain kristityt ihmiset	2	1
d.)vain yksijumalaisten uskontojen kannattajat	1	0
e.)vain muutama ihminen pääsee taivaaseen	0	0
f.)kukaan ei pääse taivaaseen	4	3
g.)EOS	9	10

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	35%	48%	42,22%
f.)	20%	12%	15,56%
g.)	45%	40%	42,22%

6. Uskotko helvettiin?

a.)Kyllä	5	3
b.)En	10	9
c.)EOS	5	13

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	25%	12%	17,78%
b.)	50%	36%	42,22%
c.)	25%	52%	40%

7. Uskotko että Raamattu on...

a.)Sanasta sanaan totta, joka sana suoraan Jumalan tahtoa	1	0
b.)Pääasiassa totta, mutta siellä saattaa olla muutamia ihmisten tekemiä virheitä/omia tulkintoja	4	4
c.)Osin totta, osin ei	8	17
d.)Suurin osa ei ole totta	3	3
e.)EOS	4	1

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	65%	84%	75,56%
d.)	15%	12%	13,33%
e.)	20%	4%	11,11%

8. Uskotko, että Raamatun tarinat ovat?

a.)Tapahtuneet juuri siten, miten Raamatussa sanotaan	0	0
b.)Tapahtuneet osin sillä tavalla, miten Raamatussa sanotaan	4	6
c.)Suuri osa tarinoista on vertauksellisia, joten oleellisinta on niiden opetukset, ei se, ovatko ne tapahtuneet oikeasti	7	13
d.)Suurin osa Raamatusta on propagandaa ja satuja	3	4
e.)EOS	5	2
jokin muu	1	0

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	55%	76%	66,67%
d.)	15%	16%	15,56%
e.)	25%	8%	15,56%

Vuosi 2011:

yhteensä: 9 poikaa ja 14 tyttöä (1 leiri)

1. Uskotko Jumalaan?

a.)Uskon kristinuskon Jumalaan kristinuskon oppien mukaisesti	1	2
b.)Uskon Jumalaan omalla tavallani	2	7
c.)Uskon johonkin korkeampaan voimaan	0	1
d.)En oikein jaksa uskoa mihinkään korkeampaan voimaan	0	1
e.)En usko, mutta toisaalta en myöskään kiistä sitä mahdollisuutta	2	3
f.)Olen täysin varma, että Jumalaa ei ole olemassa	1	0
g.)EOS	3	0

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	33,33%	71,43%	56,52%
d-f.)	33,33%	28,57%	26,09%
g.)	33,33%	0%	13,04%

2. Uskotko Jeesukseen?

a.)Uskon Jeesukseen kristinuskon oppien mukaisesti	1	3
b.)Uskon Jeesukseen omalla tavallani	3	7
c.)Jeesus oli vain ihminen, jota Jumala kuunteli ja auttoi	1	0
d.)Jeesus oli vain tavallinen ihminen ilman minkäänlaisia jumalallisia ominaisuuksia	3	3
e.)EOS	1	1

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	55,56%	71,43%	65,22%
d.)	20%	28,57%	26,09%
e.)	20%	7,14%	8,7%

3. Rukoiletko?

a.)päivittäin	0	1
b.)muutaman kerran viikossa	0	0
c.)muutaman kerran kuussa	0	2
d.)muutaman kerran vuodessa	2	3
e.)vain ollessani kirkossa	3	5
f.)tuskin koskaan	1	3
g.)en ikinä	3	0

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	55,56%	78,57%	69,57%
f.)	11,11%	21,43%	17,39%
g.)	33,33%	0%	13,04%

4. Mihin joudut/pääset kuoleman jälkeen?

a.)taivaaseen	2	6
b.)helvettiin	1	0
c.)en mihinkään	2	2
d.)jonnekin muualle, minne?	1	1
e.)EOS	3	5

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	22,22%	42,86%	34,78%
b.)	11,11%	0%	4,35%
c.)	22,22%	14,29%	17,39%
d.)	11,11%	7,14%	8,7%
e.)	33,33%	35,71%	34,78%

5. Pääsevätkö taivaaseen?

a.)kaikki ihmiset	1	2
b.)hyvät ihmiset	1	4
c.)vain kristityt ihmiset	0	0
d.)vain yksijumalaisten uskontojen kannattajat	1	0
e.)vain muutama ihminen pääsee taivaaseen	0	0
f.)kukaan ei pääse taivaaseen	4	2
g.)EOS	2	6

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	33,33%	42,86%	39,13%
f.)	44,44%	14,29%	26,09%
g.)	22,22%	42,86%	34,78%

6. Uskotko helvettiin?

a.)Kyllä	2	2
b.)En	6	6
c.)EOS	1	6

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	22,22%	14,29%	17,39%
b.)	66,67%	42,86%	52,17%
c.)	11,11%	42,86%	30,43%

7. Uskotko että Raamattu on...

a.)Sanasta sanaan totta, joka sana suoraan Jumalan tahtoa	0	0
b.)Pääasiassa totta, mutta siellä saattaa olla muutamia ihmisten tekemiä virheitä/omia tulkintoja	0	5
c.)Osin totta, osin ei	3	8
d.)Suurin osa ei ole totta	4	1
e.)EOS	2	0

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	33,33%	92,86%	69,57%
d.)	44,44%	7,14%	21,74%
e.)	11,11%	0%	8,7%

8. Uskotko, että Raamatun tarinat ovat?

a.)Tapahtuneet juuri siten, miten Raamatussa sanotaan	0	0
b.)Tapahtuneet osin sillä tavalla, miten Raamatussa sanotaan	1	6
c.)Suuri osa tarinoista on vertauksellisia, joten oleellisinta on niiden opetukset, ei se, ovatko ne tapahtuneet oikeasti	2	7
d.)Suurin osa Raamatusta on propagandaa ja satuja	4	1
e.)EOS	2	0

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	33,33%	92,86%	69,57%
d.)	44,44%	7,14%	21,74%
e.)	22,22%	0%	8,7%

Vuosi 2012: yhteensä: 27 poikaa ja 38 tyttöä (3 leiriä)

1. Uskotko Jumalaan?

a.)Uskon kristinuskon Jumalaan kristinuskon oppien mukaisesti	1	5
b.)Uskon Jumalaan omalla tavallani	6	13
c.)Uskon johonkin korkeampaan voimaan	3	3
d.)En oikein jaksa uskoa mihinkään korkeampaan voimaan	1	1
e.)En usko, mutta toisaalta en myöskään kiistä sitä mahdollisuutta	12	14
f.)Olen täysin varma, että Jumalaa ei ole olemassa	1	0
g.)EOS	3	2

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	37,04%	55,26%	47,69%
d-f.)	51,85%	39,47%	44,62%
g.)	11,11%	5,26%	7,69%

2. Uskotko Jeesukseen?

a.)Uskon Jeesukseen kristinuskon oppien mukaisesti	1	6
b.)Uskon Jeesukseen omalla tavallani	7	13
c.)Jeesus oli vain ihminen, jota Jumala kuunteli ja auttoi	2	3
d.)Jeesus oli vain tavallinen ihminen ilman minkäänlaisia jumalallisia ominaisuuksia	10	11
e.)EOS	7	5

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	37,04%	57,89%	49,23%
d.)	37,04%	28,95%	32,31%
e.)	25,93%	13,16%	18,46%

3. Rukoiletko?

a.)päivittäin	0	4
b.)muutaman kerran viikossa	1	5
c.)muutaman kerran kuussa	1	1
d.)muutaman kerran vuodessa	3	4
e.)vain ollessani kirkossa	10	15
f.)tuskin koskaan	8	7
g.)en ikinä	4	2

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	55,56%	76,32%	67,69%
f.)	29,63%	18,42%	23,08%
g.)	14,81%	5,26%	9,23%

4. Mihin joudut/pääset kuoleman jälkeen?

a.)taivaaseen	5	12
b.)helvettiin	1	0
c.)en mihinkään	11	11
d.)jonnekin muualle, minne?	1	2
e.)EOS	9	13

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	18,52%	31,59%	26,15%
b.)	3,70%	0%	1,54%
c.)	40,74%	28,95%	33,85%
d.)	3,70%	5,26%	4,62%
e.)	33,33%	34,21%	33,85%

5. Pääsevätkö taivaaseen?

a.)kaikki ihmiset	2	5
b.)hyvät ihmiset	5	6
c.)vain kristityt ihmiset	1	3
d.)vain yksijumalaisten uskontojen kannattajat	0	0
e.)vain muutama ihminen pääsee taivaaseen	0	1
f.)kukaan ei pääse taivaaseen	9	8
g.)EOS	10	15

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	29,63%	39,47%	35,38%
f.)	33,33%	21,05%	26,15%
g.)	37,04%	39,47%	38,46%

6. Uskotko helvettiin?

a.)Kyllä	5	5
b.)En	15	14
c.)EOS	7	19

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	18,52%	13,16%	15,38%
b.)	55,56%	36,84%	44,62%
c.)	25,93%	50,00%	40%

7. Uskotko että Raamattu on...

a.)Sanasta sanaan totta, joka sana suoraan Jumalan tahtoa	0	4
b.)Pääasiassa totta, mutta siellä saattaa olla muutamia ihmisten tekemiä virheitä/omia tulkintoja	2	7
c.)Osin totta, osin ei	13	10
d.)Suurin osa ei ole totta	8	11
e.)EOS	4	6

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	51,85%	65,79%	55,38%
d.)	33,33%	21,05%	29,23%
e.)	14,81%	13,16%	15,38%

8. Uskotko, että Raamatun tarinat ovat?

a.)Tapahtuneet juuri siten, miten Raamatussa sanotaan	0	4
b.)Tapahtuneet osin sillä tavalla, miten Raamatussa sanotaan	6	8
c.)Suuri osa tarinoista on vertauksellisia, joten oleellisinta on niiden opetukset, ei se, ovatko ne tapahtuneet oikeasti	11	18
d.)Suurin osa Raamatusta on propagandaa ja satuja	4	5
e.)EOS	6	3

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	62,96%	78,95%	72,31%
d.)	14,81%	13,16%	13,85%
e.)	22,22%	7,89%	13,85%

Vuosi 2013: yhteensä: 32 poikaa ja 35 tyttöä (3 leiriä)

1. Uskotko Jumalaan?

a.)Uskon kristinuskon Jumalaan kristinuskon oppien mukaisesti	2	3
b.)Uskon Jumalaan omalla tavallani	11	17
c.)Uskon johonkin korkeampaan voimaan	1	1
d.)En oikein jaksa uskoa mihinkään korkeampaan voimaan	3	1
e.)En usko, mutta toisaalta en myöskään kiistä sitä mahdollisuutta	10	11
f.)Olen täysin varma, että Jumalaa ei ole olemassa	2	1
g.)EOS	3	1

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	43,75%	60%	52,24%
d-f.)	46,88%	37,14%	41,79%
g.)	9,38%	2,86%	5,97%

2. Uskotko Jeesukseen?

a.)Uskon Jeesukseen kristinuskon oppien mukaisesti	2	6
b.)Uskon Jeesukseen omalla tavallani	13	16
c.)Jeesus oli vain ihminen, jota Jumala kuunteli ja auttoi	5	2
d.)Jeesus oli vain tavallinen ihminen ilman minkäänlaisia jumalallisia ominaisuuksia	8	3
e.)EOS	4	8

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	59,38%	68,57%	65,67%
d.)	25%	8,57%	16,42%
e.)	12,5%	22,86%	17,91%

3. Rukoiletko?

a.)päivittäin	0	3
b.)muutaman kerran viikossa	1	2
c.)muutaman kerran kuussa	3	5
d.)muutaman kerran vuodessa	4	4
e.)vain ollessani kirkossa	11	12
f.)tuskin koskaan	5	7
g.)en ikinä	8	2

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	59,38%	74,29%	67,16%
f.)	15,63%	20%	17,91%
g.)	25%	5,71%	14,93%

4. Mihin joudut/pääset kuoleman jälkeen?

a.)taivaaseen	9	11
b.)helvettiin	0	0
c.)en mihinkään	5	9
d.)jonnekin muualle, minne?	5	1
e.)EOS	13	13
muu vastaus	1	0

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	28,13%	31,43%	29,85%
b.)	0%	0%	0%
c.)	15,63%	25,71%	20,9%
d.)	15,63%	2,86%	8,96%
e.)	40,63%	37,14%	38,81%

5. Pääsevätkö taivaaseen?

a.)kaikki ihmiset	5	6
b.)hyvät ihmiset	6	10
c.)vain kristityt ihmiset	4	3
d.)vain yksijumalaisten uskontojen kannattajat	0	0
e.)vain muutama ihminen pääsee taivaaseen	0	0
f.)kukaan ei pääse taivaaseen	9	6
g.)EOS	8	10

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-e.)	46,88%	54,29%	50,75%
f.)	28,13%	17,14%	22,39%
g.)	25%	28,57%	26,87%

6. Uskotko helvettiin?

a.)Kyllä	5	3
b.)En	17	16
c.)EOS	9	16
jokin muu	1	0

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a.)	15,63%	8,57%	11,94%
b.)	53,13%	45,71%	49,25%
c.)	28,13%	45,71%	37,31%

7. Uskotko että Raamattu on...

a.)Sanasta sanaan totta, joka sana suoraan Jumalan tahtoa	0	0
b.)Pääasiassa totta, mutta siellä saattaa olla muutamia ihmisten tekemiä virheitä/omia tulkintoja	6	9
c.)Osin totta, osin ei	14	18
d.)Suurin osa ei ole totta	11	3
e.)EOS	1	5

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	62,5%	77,14%	70,15%
d.)	34,38%	8,57%	20,9%
e.)	3,13%	14,29%	8,96%

8. Uskotko, että Raamatun tarinat ovat?

a.)Tapahtuneet juuri siten, miten Raamatussa sanotaan	0	0
b.)Tapahtuneet osin sillä tavalla, miten Raamatussa sanotaan	6	5
c.)Suuri osa tarinoista on vertauksellisia, joten oleellisinta on niiden opetukset, ei se, ovatko ne tapahtuneet oikeasti	15	21
d.)Suurin osa Raamatusta on propagandaa ja satuja	7	4
e.)EOS	4	5

	pojat:	tytöt:	yhteensä:
a-c.)	65,63%	74,29%	70,15%
d.)	21,88%	11,43%	16,42%
e.)	12,5%	14,29%	13,43%

LIITE 2.

EUROOPPALAISTEN USKONNOLLISUUS MAITTAIN VUOSINA 2010 JA 2005

Valtio 2010	"Uskon, että on olemassa Jumala"	"Uskon, että on olemassa jokin korkeampi voima"	"En usko, että on olemassa Jumalaa tai mitään korkeampaa voimaa"
 Malta	94%	4%	2%
 Romania	92%	7%	1%
 Kypros	88%	8%	3%
 Kreikka	79%	16%	4%
 Puola	79%	14%	5%
 Italia	74%	20%	6%
 Irlanti	70%	20%	7%
 Portugali	70%	15%	12%
 Slovakia	63%	23%	13%
 Espanja	59%	20%	19%
 Liettua	47%	37%	12%
 Luxemburg	46%	22%	24%
 Unkari	45%	34%	20%
 Itävalta	44%	38%	12%
 Saksa	44%	25%	27%
 Latvia	38%	48%	11%
 Iso-Britannia	37%	33%	25%
 Belgia	37%	31%	27%
 Bulgaria	36%	43%	15%
 Suomi	33%	42%	22%
 Slovenia	32%	36%	26%
 Tanska	28%	47%	24%
 Alankomaat	28%	39%	30%

Valtio 2010	"Uskon, että on olemassa Jumala"	"Uskon, että on olemassa jokin korkeampi voima"	"En usko, että on olemassa Jumalaa tai mitään korkeampaa voimaa"
 Ranska	27%	27%	40%
 Viro	18%	50%	29%
 Ruotsi	18%	45%	34%
 Tshekki	16%	44%	37%
 EU27	51%	26%	20%
 Turkki (EU jäsenehdokas)	94%	1%	1%
 Kroatia (liittyi EU:hun 2013)	69%	22%	7%
 Sveitsi (EFTA)	44%	39%	11%
 Islanti (EEA)	31%	49%	18%
 Norja (EEA)	22%	44%	29%

Lähde: Eurobarometri 2010

**SAMA TUTKIMUS VUODELTA 2005 (PROSENTTIOSUUDET SAMOIHIN
KYSYMYKSIIN KUIN VUONNA 2010)**

 Turkki	95	2	1
 Malta	95	3	1
 Kypros	90	7	2
 Romania	90	8	1
 Kreikka	81	16	3
 Portugali	81	12	6
 Puola	80	15	1
 Italia	74	16	6
 Irlanti	73	22	4
 Kroatia	67	25	7
 Slovakia	61	26	11
 Espanja	59	21	18
 Itävalta	54	34	8
 Liettua	49	36	12
 Sveitsi	48	39	9
 Saksa	47	25	25
 Luxemburg	44	28	22
 Unkari	44	31	19
 Belgia	43	29	27
 Suomi	41	41	16
 Bulgaria	40	40	13
 Islanti	38	48	11
 Iso-Britannia	38	40	20
 Latvia	37	49	10
 Slovenia	37	46	16
 Ranska	34	27	33
 Alankomaat	34	37	27
 Norja	32	47	17
 Tanska	31	49	19
 Ruotsi	23	53	23
 Tshekki	19	50	30
 Viro	16	54	26

Lähde: Eurobarometri 2005

LIITE 3.

ESIMERKKI SIITÄ, MILLAINEN LEPPÄVAARAN SEURAKUNNAN RIPPILEIRIN OPETUKSELLINEN JA HENGELLINEN OHJELMA JA RIPPIKOULUN AIKATAULU VOI OLLA

Oppitunnit voivat olla esimerkiksi seuraavanlaisessa järjestyksessä, joka noudattelee hyvin uskontunnustuksen järjestystä.

1. päivä = alkuinfo
2. päivä = luominen/ Jumala, omatunto/ 10 käskyä
3. päivä = Jeesus ihmisenä, Jeesuksen jumalallinen puoli
4. päivä = Pyhä henki, rukous
5. päivä = sakramentit, seurakuntaelämä/ kirkko
6. päivä = kärsimys/ kuolema, rakkaus/ seurustelu
7. päivä = koe
8. päivä = nuori seurakunta (kerrotaan seurakunnan nuorisotyöstä)

Kolmen ensimmäisen päivän opetuksellinen ohjelma on kutakuinkin aina tuo edellämainittu, (joskus minä oppitunti on saattanut olla jo ensimmäisenä päivänä alkuinfon jälkeen). Muiden päivien kohdalla ohjelma saattaa vaihdella. Joillakin leireillä esimerkiksi sakramentit saatetaan käsitellä neljäntenä päivänä ja Pyhä henki esimerkiksi viidentenä päivänä. Oppitunti Raamatusta ja sen käytöstä on yleensä käyty jo ennen rippileirin alkamista. Yllämainittujen lisäksi useilla rippileireillä saattaa olla kanttorin vetämä oppitunti kirkkomusiikista sekä Suomen lähetysseuran vetämä lähetystyöstä kertova lähetys safari.

Hartaudet/ Jumalanpalvelukset liittyvät usein myös päivän oppitunneilla käsiteltyihin teemoihin. Esimerkiksi päivänä, jolloin käsitellään kärsimystä, voi hartautena pitää esimerkiksi nurjan luomiskertomuksen (nk. Nurjis). Leppävaaran seurakunnan rippileireillä on myös joka päivä helmihartaus, jossa myös usein käsitellään päivän teemoihin liittyviä asioita. Esimerkiksi sinä päivänä, jolloin oppitunnit käsittelevät Jeesusta, voidaan päivän oppituntien teemojen mukaisesti käsitellä ylösnousemuksen helmeä, kun taas päivänä, jolloin käsitellään sakramentteja, voidaan käsitellä kasteen helmeä.

Silloin tällöin leirin Jumalanpalvelukset toteutetaan myös kirkkokalenterin mukaisesti, esimerkiksi:

1. kokonainen päivä = joulu
 2. kokonainen päivä = pitkäperjantai
 3. kokonainen päivä = pääsiäinen
 4. kokonainen päivä = helatorstai
 5. kokonainen päivä = helluntai
 6. kokonainen päivä = pyhäinpäivä
- viimeinen päivä = tuomiosunnuntai